

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Pilar Ormazabal Otaegi

*Zumarraga,
Gipuzkoa
(1932-2021)*

Aurkibidea

Biografia

Zegamako Olaberri etxean
jaio bazen ere, jaioberrian
Zumarragara eraman zuten.
Hainbat etxetan bizi izan
ziren: Benta etxean eta
Uresaundin, esaterako.
Gurasoak zegamarrak zituen;
aita Azkonietakoa eta ama
Olaberriakoa. Ama Beasaingo
tren-geltokiko trenbide-
pasabidean aritu zen lanean,
eta aita ere 'Renfe'-ko
langilea zen. Eskolan,
karidadeko mojetan ibili zen;
eta, gerora, eskola
partikularrean, Zumarragan
bertan. Gazterik joan zen
neskame: Donostiako 'Hotel
Correo'n eta Mutrikuko
'Txomin Enea' tabernan aritu
zen, besteak beste. 21 urte
zituela hartu zuten, etxeko
denen artean, Zumarragako
'Isabel' taberna ezaguna;
bertan, 17 urtez aritu ziren
lanean. Isabelek, hura utzi
eta zerbait berria egin
asmotan, 'Golden'
dantzalekua ireki zuten. 27
urtez bertan aritu zen lanean.
Dantzalekua gaur ere zabalik
dago, eta oso ezaguna egin
zuten Zumarraga eta
inguruetan. 25 urterekin
ezkondu eta bi alaba izan
zituen.

Zintak

ZMG-032

- **Proiektua:** Urretxu eta Zumarragako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2011-07-08
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k):** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Gurasoak trenbideko langileak

- **Erref:** ZMG-032/002
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:01:06. **Bukatu:** 00:02:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Trenbideko langileak

Laburpena:

Gurasoak zegamarrak zituen, baina handik hainbat herritara joan ziren bizitzera, trenbideko langileak zirenez, leku ugaritan lan egitea tokatu baitzitzaien.

2. Zumarragan, hainbat etxetan bizitakoak

- **Erref:** ZMG-032/004
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:02:26. **Bukatu:** 00:04:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Pilarren familia Zumarragara etorri zenean bizitzera, zer etxetan bizi izan zen azaltzen du.

3. Moja baten oroitzapen txarra

- **Erref:** ZMG-032/006
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:05:49. **Bukatu:** 00:08:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Karitateko mojen eskolan ikasi zuen Pilarrek. Orduko oroitzapen txarra dauka. Moja batek bereizketa handiak egiten zituen ikasle pobre eta aberatsen artean. Pilar lotsatia zen, eta moja hark zapaldu egiten zuen horregatik.

4. Mojaren omenaldira ez joateko erabakia

- **Erref:** ZMG-032/008
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:08:44. **Bukatu:** 00:09:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Mojekin ikasi zuen Pilarrek, eta moja baten oso oroitzapen txarrak ditu. Behin, moja hari omenaldia egin ziotenean, Pilar ez zen joan, zurikeriatan ez aritzeagatik.

5. Euskara gutxietsita

- **Erref:** ZMG-032/009
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:09:40. **Bukatu:** 00:10:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Pilarrek dena erdaraz ikasi zuen eskolan. Garai hartan, euskaraz egiteagatik gutxietsi egiten zituzten.

6. Mojen bereizketak

- **Erref:** ZMG-032/010
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:10:29. **Bukatu:** 00:11:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Mojekin ikasi zuenean, dirua zutenek bakarrik eramaten zuten uniformeak. Eskolan errezatu, laboreak, ikasi, errezatu... denetik egiten zuten.

Transkripzioa

- Monjeta abitua jantzita? Bazeukezuen...?
- Ez, ez, gu ez giñen jun. Gu pobre giñen, gu pobre giñen. Ta batzuk ordun uniformekin juten zien, batzuk juten zien uniformekin. Baiño gu, gu ez giñen uniformekin jun.
- Ordun ere diruz aillatzen zana.
- Bai, dirukin... Batzuk uniformekin juten zien. Uniforme politta, "o sea" hola, azul marinok, hola, polittek zien. Nei gustatzen ziten, baiño gu ez giñen jun uniformekin. Gu jun giñen garbi, gure ama garbie zan ta garbin bialduko zittun. Baiño zeakin, bai.
- Kaleko erropakin?
- Kaleko erropakin.
- Eta, Pilar, nolakoa zan eskola garai hua? Eskola goizez juten ziñeten, goiz ta atsalde? Ala goizez bakarrik?
- Ez, goiz ta atsalde.
- Goiz ta atsalde?
- Bai.
- Ta goiza juten ziñaten, ta ze in behar izaten zenuen, errezatu edo...?
- Danetati iten genun, errezatu, "labores también", eskolea're bai... Danetati, danetati iten gendun, bai, bai, bai. Eta oraziok eta gauzak eta bai, bai; danetati iten gendun, bai.

7. 14 urterekin, neskame Tolosara

- **Erref:** ZMG-032/012
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:13:09. **Bukatu:** 00:15:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

14 urte zituela, neskame joan zen Tolosara. Aldaketa ekarri zion horrek, eta oso gustura egon zen etxe hartan. Orduko lan-baldintzak eta aisialdia gogoan ditu.

8. Tolosatik Donostiako hotel batera lanera

- **Erref:** ZMG-032/013
- **Iraupena:** 0:03:53. **Hasi:** 00:15:57. **Bukatu:** 00:19:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Tolosan umeak zaintzen zitueneko lan-baldintzak aipatzen ditu. Gerora Donostiara joan zen lanera, Correo hotelera. Tolosako nagusiek pena handia hartu zuten Pilarrek joan egingo zela esan zienean. Hoteleko lanari buruz hitz egiten du.

9. Mutrikuko 'Kilos' tabernan lanean

- **Erref:** ZMG-032/014
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:19:50. **Bukatu:** 00:22:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

<p>Gaztetan, neguan Mutrikuko Txomin Enea tabernan egiten zuen lan; eta udan Donostiako hotelera lanera joaten uzten zioten. Mutrikuko taberna horri Kilos deitzen zioten; eta ezizenaren jatorria nondik datorren kontatzen du. Hango lan-baldintzak aipatzen ditu. Mutrikun ezagutu zuen senarra, eta han aritu ziren bizitzen gerora ere.</p>

Transkripzioa

- Gero handi negue pasatzen nun Mutrikun, taberna baten. Ta taberna hortan uzten zien udan zea juten, hotelea juten, kondizio horrekin, kondizio horrekin: ni hor negun han eoten nintzen, ta negun, udan Donostia. Ta kondizio hortan, eoten nintzen nik zea hortan, etxe hortan.
- Ta Mutrikun ze tabernatan?
- Bai, Mutrikun zan, esaten zien... Eon zaiz, Jesus, bar... Txomin Enea, Txomin Enea. Baiño ezizena zeuken 'Killos'.

- 'Killos'.

- 'Killos', 'Killos'. Hango hizketea, bakizu, hango hizketea. Ta hori gertau zan, ba, esango dizut, zeati Mutrikun motek eta ezizenak ipintzen "número uno"kok die, "terribles". Eta hango nagusik oso nagusi onak zien, eta hango nagusik zeuken tabernea eta zeuken dendea. Eta egun baten han ai omen zan pikuk pixatzen, ta aldamenen batek esan emen zion: "Aizu, Txomin, ondo pixau e? Ondo e?", ta esan emen zion, "Bai, hemen, motel, hemen kiloa kiloa, eta gramo gramo". Ta 'Kilos'ekin gelditu zan. "Mira cómo son las cosas. sí, sí...'Kilos'ekin".

- Hua zan taberna ta denda. Bik zeuzken.

- Bai, bi zeuzken, bai. "Hasta" oindio denbora gutxi arte euki due, bai.

- Ta zu eoten ziñen serbitzen han?

- Ni serbitzen, bai, mostradoren, mostradoren, ta mahaietan, ta danen. Mostradoren, ni beste neska batekin, biok egoten giñen. Bueno ni eoten nen egunero, ta neska hori astebukaeratan etortzen zien lanea, nei laguntzea, zeatik ordun lan gehio egoten zan ta. Bai.

- Eta Mutrikun'e, etxea ez ziñan etortzen, hantxe eoten ziñen?

- Hantxe, hantxe, Gabonetan ta holaxe etxea. Gabonetan, ta gero nere gizona... Han ezautu giñen, han ezautu giñen. Ta gero han bizi izan giñen, Mutrikun. Bai, bai. Nere bi alabak han jaiotakok die. Bai.

10. 'Bar Ixabelen' ardura hartu zutenekoa

- **Erref:** ZMG-032/015
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:22:02. **Bukatu:** 00:23:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

<p>Tabernako bizimodua gaztetatik ezagutu izan du Pilarrek. 21 urte zituela, 'Bar Ixabelen' ardura hartu zuen Pilarren familiak; erabaki hura zergatik hartu zuten azaltzen du. Lehendik, 'Bar Ixabel' norena zen aipatzen du.</p>

11. 'Bar Ixabel'-en, hasieran

- **Erref:** ZMG-032/016
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:23:52. **Bukatu:** 00:25:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

<p>Pilarren familiak 'Bar Ixabel'-en ardura hartu zuenean, Pilarren Azpeitiko lagun bat ekarri zuten tabernara lanera. Pixkanaka, jendea etortzen hasi zen, eta langile ugari hartu zituzten. Orduko menuak 10 pezeta balio zuen.</p>

12. 'Bar Ixabel': ordutegia eta bezeroak

- **Erref:** ZMG-032/017
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:25:36. **Bukatu:** 00:27:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

<p>Lan asko egin zuten 'Bar Ixabel'-en. Zer eratako bezeroak izaten zituzten aipatzen du. Goizeko 6etan irekitzen zuen taberna: goizean goizetik, bezeroek kafesnea eta kopa txiki bat hartzen zuten.</p>

13. 'Bar Ixabel': Zumarragako lehenengo pintxoak

- **Erref:** ZMG-032/018
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:27:24. **Bukatu:** 00:30:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

<p>Lehen txikiteorako eta jokorako joera zegoen tabernatan. Zumarragako lehenengo pintxoak 'Bar Ixabel'-en jarri zituzten beraiek. Donostiako tabernetan pintxo berriak egiteko ideiak hartzen zituzten. Orduko pintxoak nolakoak izaten ziren azaltzen du. Janari-eskaintza handia izaten zuten tabernan.</p>

14. Angulak txerri-janetarako

- **Erref:** ZMG-032/019
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:30:00. **Bukatu:** 00:32:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Otorduetarako, zer janari prestatzen zuten azaltzen du. Behin angulak eman, eta bezeroek jan nahi izan ez zituztenez, txerri-janetarako erabili zituztenekoa gogoan du Pilarrek.

Transkripzioa

- Eta otordutan ze jateko izaten zan?
- Ba normala izaten zan ordun. Pues ze... Otordutan, ba, gure etxen jeneralen, "sopa de pescado, sopa de gallina" ipintzen gendun. Gero, ba, legatza, legatza saltsan, legatza prejittuta. Gero, esango dizut ba, este, zenbait gauza, ingo dizut: txipiroiak diela, kaillok...
- Tripakik.
- Tripakik, eta txuletak, filetek... Normala, jan normala.
- Eta hola pixkat jan berezie edo garestigoa ze izaten zan ordun?
- Ba, ordun, izaten zien angulak, eta bakizu. Ordun angulak jendek oin baiño gehio jaten zuen ordun angulak.
- Ta oain baiño merkego, seguru asko.
- Hombre, ni akordatzen naiz gure amak angulak mahai gaiñen jarri angulak. "¡Ah! Y te voy a decir otra anécdota de las angulas. Que tengo una anécdota en las angulas". Ba, boda bat, ordun, guk han kabitzen zin

gure zean, komedoren, "sesenta o así, había una buena...". Bai, ordun boda haundik ez zian izaten

- Famili girokok gehio, ezta?
- Bai, hori da. Eta egun baten, ba, bodea euki gendun. Ta hemen gizon bat ba, klaro, alaba ezkondu zan kanpotar batekin. Eta, klaro, boda hartan, ba, este, beak ilusio guztikin, lenengo platoa, entremesak eta ipintzen gendun, ta lenengo platoa angulak; eta bigarrena, ba, "merluza al horno". Eta ilusio guztikin ipin zun, eta kanpotar hori danak ikusi zittun, "¡Ai, qué bichitos! ¡Ai, qué bichitos! ¡Ai, qué...!". Danak txerrin pertzea, angula danak.
- Ez zittuen jan?
- Ez zittuen jan. Ta han aittu giñen batzuei "tortilla francesa" beste batzui legatza. Ahal dan, ahal den guztie genduken ematen.
- Eta zuek arraie eta nundik ekartzen zendun. Ekarri itten zizuen o zuek juten ziñeten?
- Ez, ez, ekarri iten gendun.
- Ekarri.
- Bai, arraie ekarri itten gendun. Baiño ez oain bezela preparauta, ta moztuta, ta arreglauta e? Ordun osok ekarri ta etxen preparatu. Eta oillaskok? Oillaskok oin preparauta ta oain badakizu nola, ordun etxen hil behar izaten gendun oillaskok: etxen hil, etxen lumatu, etxen ipini... dana.
- Eta arrai billa Donostira juten ziñeten?
- Ez, hemen bazeren peskadorak.
- Bazeren...
- Bai, bai, bai.
- ... ekarzen zizuenak.
- Bai, Maria Luisa, Maria Luisak asko serbitzen zigun. Oindio oaintxe jubilau da. Bai. Ez, ez, arrai ona, bai, hamen. Bai, bai, bai, arrai ona egoten zan. Bai, bai.

15. 'Bar Ixabel': ordutegia eta guardia zibilen babesa

- **Erref:** ZMG-032/020
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:32:45. **Bukatu:** 00:33:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia
- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

<p>Tabernako ordutegiari buruz hitz egiten du. Tabernan iskanbilaren bat gertatzen zenean, guardia zibilak berehala etortzen ziren laguntzera.</p>

Transkripzioa

- Asteburutan'e tabernatan baita, tabernan baita eoten ziñen?
- Bai, bai, bai, bai.
- Ze ordutegi eukitzen zun tabernak, gauen ze ordutan ixten zan taberna?
- Berandu, berandu.
- Bai, berandu?
- Bai, tabernea irikitzen gendun goizeko seiretan egunero; eta itxi, ba, ordu batetan edo, hamabik, ordu batetan, bai.
- Eukitzen zenduen herrik jarritako aguazillik, edo baten bat, edo serenoa, edo baten bat ibiltzen zan taberna ixteko?
- Ez, ordun guardia zibille zan dana, guardia zibillek zeren, ta kuartela egon zan hor Urretxun. Eta zeozeren eskandalo o zeozer baldin bazan, guk

seitun kuartelea hots eiten genun, eta guardia zibiliek seitun etortzen zien. Bai, eta guardia zibiliek gure etxen egon zien... Oain garai hontan ez; baiño, ordun, sukalden ta "como de familia". Ordun, ordun ez zeon oingo kontuik. Bai, guardia zibillak estimauta eukitzen gendun guk. Bai, gaiñea hak zerela etxen, gu eoten giñen trankil. "Un amparo". Trankil eoten giñen. Eta zeozer bagendun seitun abixau ta han zien seitun e? Guardia zibillak. Bai, bai.

16. Zumarragara tren-geltokiek ekartzen zuten bizia

- **Erref:** ZMG-032/021
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:33:58. **Bukatu:** 00:35:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Emakume gutxi sartzen ziren tabernan, eta kafesnea hartzen zuten. Lehen Zumarragan hiru tren-geltoki zeuden; eta, horregatik, jende asko etortzen zen beraien tabernara.

17. 'Bar Ixabel': kontabilitatea

- **Erref:** ZMG-032/022
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:35:15. **Bukatu:** 00:36:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

<p>Lehen, tabernako kontuak egiteko, bazuten kutxa erregistratzailea tabernan. Lehendik, aita gizon azkarra zenez, berak eramaten zuen kontabilitatea.</p>

18. 'Bar Ixabel' tabernatik 'Golden' dantzalekura

- **Erref:** ZMG-032/024
- **Iraupena:** 0:03:52. **Hasi:** 00:38:24. **Bukatu:** 00:42:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

<p>17 urte 'Bar Ixabel'-en eman ostean, 'Golden' dantzalekuaren ardura hartu zuten. Han aritu ziren lanean 27 urtean. Garai hartan, dantzalekua berria zen; Urretxuko apaizak ez zuen lokala bedeinkatu nahi izan. Azkenean, San Pankrazio jarri zuten lokalean.</p>

19. 'Golden' dantzalekuko ohiturak

- **Erref:** ZMG-032/025
- **Iraupena:** 0:03:35. **Hasi:** 00:42:16. **Bukatu:** 00:45:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

<p>'Golden' dantzalekua, garai hartan, nolakoa zen deskribatzen du: lokalaren egitura, ordutegia, prezioak, edariak...</p>

20. 'Golden' dantzalekuko musika eta gazteak

- **Erref:** ZMG-032/026
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:45:51. **Bukatu:** 00:47:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

<p>'Golden' dantzalekua beraiena zen, eta hara joaten ziren gazteek zer ohitura zituzten azaltzen du. Han denetariko musika jartzen eta ekartzen zuten.</p>

21. Dantza-pistako ohiturak

- **Erref:** ZMG-032/027
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:47:49. **Bukatu:** 00:49:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

Dantza lotua libre zen orduan. Dantza-pistan ezin zen erre.

22. 'Golden' dantzalekura sartzeko baldintzak

- **Erref:** ZMG-032/028
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:49:07. **Bukatu:** 00:50:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

<p>Helduak jai gauetan joaten ziren 'Golden' dantzalekura; gaztetxoak igande arratsaldetan joaten ziren. Bezeroei karneta eskatzen zieten. Inguruko herri txiki guztietako jendea etortzen zen. Oso ezaguna izan zen dantzaleku hura garai hartan.</p>

23. Zumarragako tabernak lehen

- **Erref:** ZMG-032/030
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:50:54. **Bukatu:** 00:51:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Zumarragan lehen zer taberna zeuden azaltzen du.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-22

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com